

ALBINO LUCIANI

Ioan Paul I

CATEHETICA

în firimituri

Cuvânt înainte de
JEAN GUITTON

Traducere din italiană, note și postfață de
CRISTINA GRIGORE

Editura Serafica

2022

*În dulcea amintire a mamei,
prima mea învățătoare de catehism.*

CUVÂNT ÎNAINTE

de Jean Guittonⁱ

Evanghelia trebuie transmisă fiecărei generații, fiecărui copil. Iar tradiția este un continuu nou început, o creație neîntreruptă. Trebuie să-l reevangelizăm fără încetare pe acest om nou care uită. De aici vine măreția educației și importanța ei. Fiind vorba de credința creștină, evanghelizarea începe imediat după ce mintea se trezește și memoria începe să funcționeze. Este vârsta cuprinsă între șapte și doisprezece ani, este vârsta începuturilor, a sădirilor, a temeliilor. Puiului de om trebuie să i se ofere substanța, prima „sumă”, prima sinteză a întregii credințe, dar, în mod evident, pe înțelesul lui. Iar acest lucru este atât de necesar în societățile noastre laice, în care nefiind organizată învățătura religioasă, „catehismul” învățat până la doisprezece ani rămâne practic singura instruire completă despre credință, singura cateheză. Cărticica numită „catehism” va rămâne așadar pentru întreaga viață singurul text la care adultul va face referință pentru a ști ce trebuie să creadă și să practice dacă vrea să răspundă angajamentului creștin. Cuvintele Sfântului Petru – „fiți

---

ⁱ Jean Guitton (1901-1999), scriitor catolic și filosof francez, membru al Academiei franceze. Prieten cu mons. Montini (viitorul Papă Paul al VI-lea), a participat ca laic la lucrările Conciliului Vatican II, la invitația Papei Ioan al XXIII-lea.

gata oricând să dați răspuns oricui vă cere cont de speranța voastră”ⁱⁱ – le sunt adresate și cateheților. Copilul ne întrebă și ne cere să-i facem cunoscută credința pe care o posedă implicit. Nicio îndatorire nu este mai importantă decât „predicarea” în prima etapă a vieții, pentru că adultul de mai târziu este prezent în copil. Adultul din anul 2000 va fi ceea ce este deja copilul catehizat în 1979.

În lumina acestor gânduri mă apucasem să redactez un catehism „vechi și nou” pentru copiii din țara mea. Sfântul Părinte Paul al VI-lea mă încurajase să-l scriu. La 5 august 1978, în ajunul morții sale, fiind la Castelgandolfo a cerut să i se citească un capitol: cel despre Isus. A fost ultima sa lectură în această lume.

Nu știam că succesorul lui, Ioan Paul I, publicase în 1949 un directoriu pentru cateheții din dieceza sa, care ajunsese deja la a șasea ediție...

* * *

M-am uitat pe textul cărții „Catehetica în firimituri”, unde am regăsit farmecul aceluși scriitor înnăscut care a fost Albino Luciani. Termenul farmec însumează senzația de înțelepciune, de cunoaștere și de încântare pe care mi-au lăsat-o scrierile și cuvintele acestui păstor incomparabil. În el se intuiesc acel amestec de umor și iubire, care îl așază alături de Dickens și Mark Twain, autorii săi preferați; experiența profundă a vieții și, în particular, a vieții din copilărie; preocuparea de a nu separa niciodată spiritul de inimă, memoria de inventivitate, cuvântul de parabolă; și, mai ales, ceea ce a fost

---

ⁱⁱ 1Pt 3,15.

numit „surâsul”. Din scurta lui trecere prin pontificat, care a durat 33 de zile, omenirea a reținut surâsul. Să treci ca o floare de pe câmp, lăsând în urmă parfumul *surâsului*, înseamnă să realizezi ceva deosebit în acest timp de îngrijorare pentru omenire. *Surâsul* luminează aceste pagini călăuzitoare! Am impresia că din ele îi aud în surdina nu atât pe Francisc de Sales, pe Fénelon sau pe Parohul din Ars, cât mai degrabă pe sfinții italieni ai *surâsului*, Filip Neri, Cottolengo, don Bosco.

În scrisorile sale pentru „Illustrissimi”ⁱⁱⁱ (carte unicat alcătuită din iubire-umor), Mons. Luciani vorbește despre „cateheza din timpul nostru” și se adresează unui episcop francez din secolul al XIX-lea. Alegerea este potrivită, pentru că Mons. Dupanloup avea darul limbilor: îl spovedise pe Talleyrand^{iv}, care nu a uitat niciodată lecțiile lui; îl instruisese pe tânărul Renan^v; îi chestionase pe Melania și Maximin^{vi}, copiii din La Salette! Și iată ce îi scrie Luciani, într-un mod încântător, lui Dupanloup:

ⁱⁱⁱ Volumul a apărut în traducere în limba română la Editura Serafica în 2021.

^{iv} Charles-Maurice de Talleyrand-Périgord (1754–1838), episcop catolic, om politic și diplomat francez. A fost excomunicat de Papa Pius al VI-lea în 1791, după ce a renunțat la conducerea diecezei, a jurat fidelitate Constituției civile a clerului și a consacrat doi episcopi „constituționali” dispuși să jure, la rândul lor, fidelitate Statului. Pe patul de moarte s-a căit de greșelile comise și a primit ultimele sacramente de la Felix Dupanloup, pe atunci tânăr preot.

^v Joseph Ernest Renan (1823-1892), filosof, filolog, istoric și scriitor francez. În adolescență a studiat la seminarul Saint-Nicolas-du-Chardonnet, înființat de episcopul Dupanloup.

^{vi} Pe 19 septembrie 1846, Sfânta Fecioară Maria le-a apărut lui Mélanie Calvat (15 ani) și Maximin Giraud (11 ani) pe un deal de lângă comuna La Salette-Fallavaux, din Franța. Mons. Dupanloup a făcut un pelerinaj de trei zile la La Salette în iunie 1848, a stat de vorbă cu copiii vizionari, iar apoi a scris un raport, sub formă de scrisoare.

„Ce mai, ai fost un mare episcop, mare om de litere, recunoscut în toate cercurile de schimburi de idei și de opinii ale secolului dumitale. Pentru mine, însă, aspectul cel mai interesant al persoanei și operei dumitale este pasiunea pentru catehism.

Ai început să-i instruiiești pe cei mici încă de când erai ministrant la Saint-Sulpice; ai continuat pe când erai un preot foarte tânăr la Assomption și la Madeleine; întregul Paris alerga să te asculte. Și când erai episcop, catehismul a fost pe primul loc în gândurile dumitale, invadate în mare parte de cărțile dumitale. Ai scris în propriul jurnal: «Imediat după ce mi-a fost încredințată clasa celor mici, m-am și înflăcărat: de atunci, ceea ce nu este catehism, acțiune pură a harului asupra sufletelor, este nimic în ochii mei; mărunțul om de litere din mine a cedat locul și s-a pus cu totul în slujba catehetului». Ai mai scris: «Cea mai frumoasă slujire este cea pastorală. Dar activitatea catehetică este și mai frumoasă. Este idealul frumos al inimii lui Dumnezeu. Nimic nu se poate compara cu aceasta. Este slujirea cea mai pură, cea mai dezinteresată, cea mai detașată de pretenții».

Mi-a zburat gândul la dumneata și la aceste convingeri captivante ale dumitale deoarece am dinaintea ochilor textul «Catehismul copiilor» care va fi aplicat în mod experimental în Italia începând din octombrie.

Mi se pare că este un text bun. Dar ce valoare are textul, dacă apoi lipsesc istețimea și inimile cateheților?

Când eram preot tânăr, îmi spuneau: «Textul este doar un instrument, un imbold, nu un fotoliu comod, în care catehetul să se așeze pentru a se odihni». «Textul, oricât de bine ar fi făcut, rămâne un lucru mort: e mi-

siunea catehetului să îi dea viață». «Lecția este la fel de importantă ca și pregătirea ei!». «Celor mici nu le transmitem atât ceea ce știm, cât ceea ce suntem»^{vii}.

* * *

Mons. Luciani le arată cateheților laici cum să procedeze. Nu mă simt în stare să risipesc bucuria pe care o veți simți savurând aceste pagini. Veți vedea că autorul conciliază cele două imperative ale oricărei cateheze, opuse una alteia: acela de a fi, pe de o parte, o revelație primită de la Dumnezeu prin apostoli, transmisă așa-dar prin autoritate divină, încredințată inimii – singura memorie care știe „la perfecție” –, și, pe de altă parte, o descoperire făcută de copil, o căutare spontană, un avânt, o întrebare adresată de elev profesorului, uneori inventarea unui nou limbaj. Autoritate și libertate. Tradiție și progres. Divinitate și umanitate. Revelație și invenție. Toate perechile de termeni opuși, pe care în calitate de filosof mă străduiesc să-i asociez într-o sinteză simplă, le regăsesc în chestiunea catehizării copiilor după Conciliu, așa cum le aborda mons. Luciani, cu o fină delicatețe, în 1949.

---

^{vii} Albino Luciani, „Illustrissimi. Scrisorile patriarhului”, Ed. Serafica 2021, pp. 258-259.

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	5
I. CATEHISMUL	11
1. Ce este catehismul	13
2. Este nevoie de catehism	17
3. Există legi despre catehism	21
II. CATEHETUL	25
1. Misiunea catehetului	27
2. Calitățile catehetului	31
3. Formarea catehetului	41
III. ELEVUL LECȚIEI DE CATEHEZĂ	45
1. Este necesar să-l cunoaștem pe copil	47
2. Cum îl cunoaștem pe copil	51
3. Cum este copilul	55
IV. METODA	61
1. Principalele metode	63
	121

2. Principalele aspecte ale activității	69
V. LECȚIA	87
1. Pregătirea lecției	89
2. Itinerarul lecției	91
3. Disciplina la lecție	93
VI. ORGANIZAREA	103
1. Organismele propulsoare	105
2. Școala parohială	107
ANEXĂ	111
Statutul confraternității învățaturii creștine	111
POSTFAȚĂ	115